

Svar på interpellation om otjänligt dricksvatten Björklinge, Läby, Skuttunge

Bakgrund

Under våren 2021 upptäcktes förhöjda halter av PAH i Björklinges dricksvattennät. Då ett vattenprov taget hos användare påvisade halter som låg över gränsvärden satta av Livsmedelsverket och källan till föroreningen inte identifierats, rekommenderades, i dialog med Miljöförvaltningen, hushållen i Björklinge att inte använda kranvattnet till mat och dryck. Efter utredning genom bl.a. provtagning och spridningsmodellering identifierades en äldre, nyligen reparerad gjutjärnsledning, som en trolig föroreningskälla. Byte av den aktuella ledningssträckan genomfördes akut av Uppsala Vatten.

Att frisättning av PAH kan ske från äldre gjutjärnsrör med korrosionsskydd innehållande stenkoltjära eller bitumen är känt. Frisättning kan bland annat ske vid skador av ytskiktet exempelvis vid reparationsarbete och kraftiga förändringar i flöden. Studier från Nederländerna har dock visat att exponering för PAH via dricksvattnet inte medför någon stor hälsorisk. Uppsala Vatten bedömer risken för ohälsosamma halter av PAH i dricksvattnet som mycket låga, men anser att det är viktigt att fortsätta övervaka halterna av PAH i Uppsala Vattens dricksvattenledningsnät, genom utökad provtagning samt att succesivt ersätta denna typ av ledningar.

Uppsala Vatten har haft en löpande dialog med både Miljöförvaltningen och Livsmedelsverket rörande händelsen.

Svar

Nedanstående frågor i kursivt har inkommit. Svar ges efter respektive fråga.

- *Vilka undersökningar har kommunen gjort för att utesluta att Uppsala Vatten själv eller deras underentreprenör orsakade de för höga halter av PAH (tex i samband med reparationen av vattenläckan under december 2020, genom att hetta upp gjutjärnsledningar med invändigt rostskyddsmedel bitumen)?*

Uppsala Vatten hade en löpande dialog med Miljöförvaltningen som är tillsynsmyndighet för dricksvattenkvalitet under hela händelseförloppet.

- *Har kommunen säkerställt att invånarna fått kännedom om de hälsorisker de utsatts för?*

Då Uppsala Vatten fick resultat om ett otjänligt dricksvattenprov i Björklinge, 2021-03-16, beslutades, som en försiktighetsåtgärd att 2021-03-17 gå ut med ett VMA (Viktigt meddelande till allmänheten) med rekommendationen att vattnet inte skulle användas till mat och dryck. Uppsala Vatten gav därefter löpande ut information till fastighetsägarna, främst via SMS och information på bolagets hemsida, om var man kunde hämta dricksvatten från vattentankar, om det pågående arbetet samt när vattnet bedömdes säkert att dricka igen. Uppsala Vatten kontaktade initialt kommunens tjänsteperson i beredskap och deltog därefter löpande i samordningsmöten med de kommunala verksamheter som berördes av händelsen, exempelvis gemensam service, skolkök och äldreboende. Information gick även ut till de fastighetsägare som var berörda av det akuta omlägningsarbetet.

Informationen som gick ut till konsumenterna från Uppsala Vatten finns sammanställd att ta del av vid önskemål.

- *Har Uppsala Vatten kompenserat de boenden för a) hälsorisker de har utsatts för och b) tjugotre dagar med tankbil till följd av "otjänligt" dricksvatten?*

a) Nej, Uppsala Vatten har inte ersatt fastighetsägarna. Livsmedelsverket gränsvärde för otjänligt vatten rörande PAH överskreds endast vid ett provtagningstillfälle. De hälsomässiga riskerna gällande intag av PAH via dricksvattnet gäller vid långvarigt intag, vilket inte varit aktuellt i Björklinge.

b) Nej, Uppsala Vatten har inte ersatt fastighetsägarna för att de fått hämta dricksvatten. Frågor om ersättning har besvarats via bolagets webbsida samt direkt till enskilda fastighetsägare enligt nedan.

Fråga: Kan man begära ersättning från Uppsala Vatten från tid då vi hämtat vatten från vattentank?

Nej, någon ersättning kommer inte att betalas ut. Uppsala Vatten ansvarar för att den allmänna va-anläggningen uppfyller de krav som kan ställas på den och ska i övrigt handla i överensstämmelse med lagstiftning. Uppkommer det trots detta skador får dessa bäras av den skadelidande parten – dvs. exempelvis kostnader för dunkar eller annat som behövs för att hämta vatten. Att det ska vara så här framgår av förarbetena till lagen om allmänna vattentjänster, där ansvaret är reglerat.

Den aktuella störningen har inte orsakats av någon brist i hur den allmänna va-anläggningen har ordnats, och inte heller någon annan överträdelse av de skyldigheter som ligger på Uppsala Vatten som huvudman. Därför ska någon ersättning inte utgå.

Den som vill läsa mer kan titta i proposition 2005/06:78 sid 104-105.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/allmanna-vattentjanster_GT0378

- *Vilka förbättringsåtgärder har kommunen tagit för att förebygga och eventuellt hantera liknande framtida situationer?*

Följande åtgärder har vidtagits inom Uppsala Vattens verksamhet sedan händelsen:

- Provtagningen av dricksvattnet med avseende på PAH har utökats i alla orter.
- Riskanalyser har genomförts i alla verksamhetsområden för att bedöma risken för att liknande händelser uppstår.
- Ytterligare ledningssträckor med äldre gjutjärnsledningar i Björklinge har lagts om, och fler sträckor planeras att bytas ut.
- Bolaget har arbetat vidare med sina rutiner gällande bland annat beredskapsorganisationen samt nödvattenförsörjningen, exempelvis genom framtagande av kartor med lämpliga platser för utsättning av nödvattentankar, för att snabbt få ut dricksvatten vid en kris.

Rickard Malmström
Ordföranden Uppsala Vatten och Avfall AB